

บทที่ 5

สรุป อกิจกรรม และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยบทบาทสมາชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้สรุปและอกิจกรรมและข้อเสนอแนะดังนี้ ผลดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อกิจกรรมการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานบทบาทของสมາชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาเบริญเทียบบทบาทของสมາชิกองค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างสมາชิกฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของสมາชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ก่อตัวอย่างที่นำมาศึกษา จำนวน 382 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ในด้านอายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น / มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. และในด้านตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายสภาก ร้อยละ 88.20 และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายบริหารคิดเป็นร้อยละ 11.80

2.2 ผลการวิจัยระดับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการวิจัยบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า มีบทบาทโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีบทบาทในระดับมากคือ ด้านการจัดการสภาพชุมชน ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรเหล่านี้ การจัดการทรัพยากรป่าชุมชน และ การจัดการทรัพยากรดิน อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผลการเปรียบเทียบทบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างสมาชิกฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาก

ผลการเปรียบเทียบทบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระหว่างตำแหน่งในการทำงานระหว่างสมาชิกฝ่ายบริหารและสมาชิกฝ่ายสภาก พนวณว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 กล่าวคือสมาชิกฝ่ายบริหารมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากกว่า สมาชิกฝ่ายสภา

2.4 สภาพปัจุบันและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอทางตอน จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4.1 สภาพปัจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอทางตอน จังหวัด กาฬสินธุ์ มีดังนี้

1) สภาพปัจุบันทรัพยากรน้ำ มีปัจุบันเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ น้ำเพื่อการเกษตร ไม่เพียงพอ มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ตื้นเขิน

2) สภาพปัจุบันทรัพยากรดิน มีปัจุบันเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ดินดินสีอ่อนคุณภาพ ดินขาดอินทรีย์ต่ำ และผิวดินถูกกัดเซาะ

3) สภาพปัจุบันป่าชุมชน มีปัจุบันเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ต้นไม้ไม่ได้ขนาดไปใช้ ลักษณะต้นไม้น้ำมานาเพาต่านและทำซื้อเพลิง และบุกรุกป่าเพื่อค้าโรงเรือน

4) สภาพปัจุบันในชุมชน มีปัจุบันเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ พื้นที่ทึบ竹ไม่เพียงพอ ถนนเป็นหลุนบ่อมีน้ำซึ้ง และร่องระบายน้ำในหมู่บ้านอุดตัน

2.4.2 สภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอทางตอน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

1) สภาพการจัดการแหล่งน้ำ มีการจัดการเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการขุดลอกแหล่งน้ำให้กว้างและลึกกว่าเดิม มีการขุดเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการใช้น้ำ

2) สภาพการจัดการทรัพยากรดิน มีการจัดการเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก แรกคือ ส่งเสริมการทำไร่ทำนาตามโครงการทฤษฎีใหม่ ได้แก่ คอกบารูงคินทุก ๆ ปี และปลูกพืชหมุนเวียน

3) สภาพการจัดการป่าชุมชน มีการจัดการเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ปลูกป่าในวันสำคัญ ปลูกป่าคนละต้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ปลูกป่าทดแทน

4) สภาพการจัดการสภาพชุมชน มีการจัดการเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ แรกคือ การนำมูลสัตว์ไปทำปุ๋ยหรือใช้ประโยชน์ มีการเผากำจัดขยะมูลฝอย มีถังขยะเพื่อรองรับขยะมูลฝอย

2.5 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการวิจัยบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปน้อย 5 ลำดับแรก คือ ควรมีการบุคลากรของระบบยาน้ำที่อุดตัน จัดหาถังขยะให้เพียงพอ จัดให้มีพื้นที่ทึ่งและกำจัดขยะ ไม่ควรมีการเลี้ยงสัตว์ในชุมชนและส่งกลิ่นรบกวน ควรรณรงค์ช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน

3. อกีประยุกต์การวิจัย

ในการวิจัยบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญที่ควรแก้การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

3.1 ระดับบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการวิจัยพบว่าระดับบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นไปได้ว่าสมาชิกองค์การบริหาร เขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรู้ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้อง

ถ้ามีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ของห้องถินตนเอง การมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาด้านล้ำทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการคุ้มครองดูแลรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของสถาบันคุณธรรมร่วมกับผู้ที่สามารถประเมินได้เกิดการมีส่วนร่วมและลดความขัดแย้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการคุ้มครองรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้ผลการวิจัย ตามข้อ 3.1.1 – 3.1.4 ดังนี้

3.1.1 ด้านการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำ เมื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีพิจารณาเป็นรายด้านมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำ อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น แสนกล้า ที่ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออย่างตลาด จังหวัดสุรินทร์ ด้านการประชาสัมพันธ์ในการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านหนอกระยะข่าวให้ประชาชนตระหนักรถึงการจัดการเหล่าน้ำ คิดเป็นร้อยละ ได้ 59.90 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีบทบาทระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่าน้ำ อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น แสนกล้า ที่ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออย่างตลาด จังหวัดสุรินทร์ ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำโดยมีการกำหนดเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในหน้าแห้ง โดยคิดเป็นร้อยละ 75.40 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีบทบาทปานกลาง นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยบทบาทระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในห้องถินและต้องอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในห้องถินตลอดเวลาจึงทำให้สามารถประชาสัมพันธ์และร่วมกันกำหนดการควบคุมการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่าน้ำ จึงทำให้มีระดับบทบาทมากถึงสุด ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำอาจมีสาเหตุมาจากเมื่อมีการจัดทำแผนและโครงการด้านการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำและผ่านความเห็นชอบจากสถาบันคุณธรรมร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้เสีย โครงการแล้วไม่มี

การประเมินผลโครงการ หรือ พนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ประเมินโครงการเองโดยไม่ได้ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีร่วมประเมินด้วยจึงทำให้บทบาทด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

3.1.2 ด้านการจัดการทรัพยากรดิน เมื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรดินอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น แสนก้าว ที่ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออมพระ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการจัดการทรัพยากรดิน โดยเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพดิน คิดเป็นร้อยละ 72.50 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีบทบาทระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เนตฯ อำเภออมพระ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการยกร่างค แล้วเลือกใช้พันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูกให้เหมาะสม กับดินและการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมีและการปลูกพืชหนุนเวียน น้อยเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาร่วมดำเนินการที่มีลักษณะงานคล้ายกันและขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้เป็นแนวทางเดียวกันจึงทำให้บทบาทในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการทรัพยากรดิน อาจมีสาเหตุมาจากการมีภาระงานอื่นๆ มาก แต่ก็เป็นไปได้ว่าด้านนี้มีความเห็นชอบจากสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วไม่มีการประเมินผลโครงการ หรือ พนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ประเมินโครงการเองโดยไม่ได้ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีร่วมประเมินด้วยจึงทำให้บทบาทด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

3.1.3 ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน เมื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น แสนก้าว ที่ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออมพระ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนป้าทำแล้วเสื่อมสลาย คิดเป็นร้อยละ 58.50 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีบทบาทปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่า ป่าชุมชนเป็นสถานที่สำคัญในการใช้ดำรงชีพของประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยป่าชุมชน ในการตัดฟืน หาของป้า และถือเป็นที่สาธารณะหากไม่มีแผนพัฒนาปรับปรุง ออกกำหนดกฎระเบียบอาจทำให้ป่าชุมชนถูกนกรุกหรือถูกทำลาย โดยการออกข้อบังคับตำบลซึ่ง

ข้อบังคับดังกล่าวจะต้องผ่านการรับรองจากสภาพองค์กรบริหารส่วนตำบลก่อนจึงจะสามารถนำมาใช้ได้ จึงทำให้มีบทบาทเฉลี่ยสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมการประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน อาจมีสาเหตุมาจากเมื่อมีการจัดทำแผนและโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนและผ่านความเห็นชอบจากสภาพองค์กรบริหารส่วนตำบล เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วไม่มีการประเมินผลโครงการ หรือ พนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ประเมินโครงการเองโดยไม่ได้ให้สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีร่วมประเมินด้วยจึงทำให้มีบทบาทด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

3.1.4 ด้านการจัดการสภาพชุมชน เมื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีบทบาทในการจัดการสภาพชุมชนอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการสภาพชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น แสนกล้า ที่ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสภาพชุมชนในการจัดระบบลุฟอย สิ่งปฏิกูล กิตติเป็นร้อยละ 69.70 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีบทบาทปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่า สภาพชุมชนของห้องถินเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันมีการพึ่งพาอาศัยกันมีการส่วนร่วมในการออกแบบภูระเบียนใช้ในชุมชนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยการออกข้อบังคับตำบลซึ่งข้อบังคับดังกล่าวจะต้องผ่านการรับรองจากสภาพองค์กรบริหารส่วนตำบลก่อนจึงจะสามารถนำมาใช้บังคับได้ จึงทำให้มีบทบาทด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการสภาพชุมชน อาจมีสาเหตุมาจากเมื่อมีการจัดทำแผนและโครงการด้านการจัดการสภาพชุมชนและผ่านความเห็นชอบจากสภาพองค์กรบริหารส่วนตำบล เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วไม่มีการประเมินผลโครงการ หรือ พนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ประเมินโครงการเองโดยไม่ได้ให้สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีร่วมประเมินด้วยจึงทำให้มีบทบาทด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

3.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายผลการเปรียบเทียบบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระหว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายบริหารและฝ่ายสภา ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างนี้ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายบริหารมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายสภา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน อาจเป็นได้ว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายบริหารสามารถกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองพร้อมสนับสนุนงบประมาณเจึงทำให้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายบริหารมีบทบาทในการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายสภา

3.3 สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3.1 สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) สภาพปัญหาทรัพยากรเหล่าน้ำ ข้อที่มีปัญหาระดับคะแนนสูงที่สุดคือ น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการชุดลองแล่น้ำธรรมชาติ ส่งเสริมการชุดบ่อน้ำขนาดเล็ก หรือให้มีการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย รวมทั้งการบริหารจัดการแหล่งน้ำธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย**

- 2) สภาพปัญหาทรัพยากรดิน ข้อที่มีปัญหาระดับคะแนนสูงที่สุดคือ ดินเสื่อมคุณภาพ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากที่ดินตามศักยภาพของดินและพื้นพื้นดินที่เสื่อมสภาพโดยใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และการปลูกพืชหมุนเวียน**

3) สภาพปัญหาทรัพยากรป่าชุมชน ข้อที่มีปัญหาระดับคะแนนสูงที่สุดคือ ตัดไม้ไม่ได้ขนาดไปใช้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการรณรงค์ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของป่าชุมชนและร่วมทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและลดความขัดแย้งรวมทั้งรณรงค์ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทน

4) สภาพปัญหาชุมชน ข้อที่มีปัญหาระดับคะแนนสูงที่สุดคือ พื้นที่ทึ่งขยะ ไม่เพียงพอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะและคัดแยกขยะ เพื่อลดปริมาณขยะรวมทั้งคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทำพื้นที่กำจัดขยะที่ถูกหลักสุขากิบาลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพร้อมทั้งปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอย การใช้มาตรการผังเมืองรวมอย่างเคร่งครัดเพื่อกำกับการขยายตัวของชุมชนเมือง ไม่ให้รุกล้ำพื้นที่การเกษตรพื้นที่สาธารณะประโยชน์และพื้นที่ที่มีความสำคัญของท้องถิ่นโดยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3.2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนต่อมาเกอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการจัดการทรัพยากรเหล่าน้ำ ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ มีการขุดลอกแหล่งน้ำให้กว้างและลึกกว่าเดิม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อให้มีการบริหารจัดการการใช้น้ำเพื่อการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) สภาพการจัดการทรัพยากรดิน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ ส่งเสริมการทำไร่ ทำนา ตามโครงการทฤษฎีใหม่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนให้ตรงตามศักยภาพของดินเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากดินสูงสุด

3) สภาพการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ ปลูกป่าในวันสำคัญ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เนต่อมาเกอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้กันในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของป่าชุมชน และร่วมกันปลูกป่าและดูแลรักษาป่าชุมชนร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4) สภาพการจัดการสภាពชุนชน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด กือ มีการนำมูลสัตว์ออกไปทำปุ๋ยหรือใช้ประโยชน์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเรียนรู้มาบันทึกใน การจัดทำผังเมืองรวม พัฒนาส่งเสริมให้เป็นชุมชนน่าอยู่โดยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพิ่มพื้นที่สีเขียว และระบบจัดการของสีชุมชน(ระบบการกำจัดขยะ มูลฝอยและน้ำเสีย)

4. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อเสนอที่จะได้นำเสนอให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอันอาจเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนหรืออนนโยบายเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์ในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และ สรุปข้อเสนอแนะดังนี้ ดังนี้

4.1 บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการจัดการทรัพยากรดิน ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน และด้านการจัดการสภាពชุนชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเรียนรู้มาบันทึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในอนาคตด้วยเนื่องจากความแตกต่างด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ ที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการปกป้อง ฟื้นฟู และดูแลรักษาให้การใช้ประโยชน์อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในลักษณะพื้นที่ – ภารกิจ – การมีส่วนร่วม (Area – Function – Participation : AFP) ที่สอดคล้องกับปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในสังคม ทั้งในด้านการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.2 ในการศึกษาวิจัยบทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้สรุปเป็นรายด้าน

**ต่างๆ รวม 4 ด้าน ดังนี้ ด้านทรัพยากรแผลงน้ำ ด้านทรัพยากรดิน ด้านทรัพยากรป่าชุมชน
ด้านการจัดการสภาพชุมชน**

4.2.1 ด้านทรัพยากรแผลงน้ำ มี 5 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับบทบาทมากที่สุด มีสองข้อเท่ากัน คือ การมีส่วนในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ และ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการจัดการทรัพยากรแผลงน้ำ มีบทบาทในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมการประเมินผลการจัดการทรัพยากรแผลงน้ำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการทรัพยากรแผลงน้ำ เพื่อให้สามารถรู้ว่าโครงการด้านการจัดการทรัพยากรแผลงน้ำ ที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการพิจารณาและรับรองโดยผ่านสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จและได้รับประโยชน์จากโครงการตามที่ตั้งไว้หรือไม่

4.2.2 ด้านการจัดการทรัพยากรดิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับบทบาทมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับบทบาทน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมการประเมินผลการจัดการทรัพยากรดิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการทรัพยากรดิน เพื่อให้สามารถรู้ว่าโครงการด้านการจัดการทรัพยากรดินที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพิจารณาและรับรองโดยผ่านสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จและได้รับประโยชน์จากโครงการตามที่ตั้งไว้หรือไม่

4.2.3 ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับบทบาทมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาป่าชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับบทบาทน้อยที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการทรัพยากรดินเพื่อให้สามารถรู้ว่าโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพิจารณาและรับรองโดยผ่านสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จและได้รับประโยชน์จากโครงการตามที่ตั้งไว้หรือไม่

4.2.4 ด้านการจัดการสภาพชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับบทบาทมากที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสภาพชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมการประเมินผลการจัดการสภาพชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครัวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นใน

การเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการสภาพชุมชน เพื่อให้สามารถรู้ว่าโครงการด้านการจัดการสภาพชุมชน ที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพิจารณาและรับรองโดยผ่านสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จและได้รับประโยชน์จากโครงการตามที่ตั้งไว้หรือไม่

4.3 สภาพปัจจุหาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอ ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

**4.3.1 สภาพปัจจุหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตอำเภอยางตลาด
จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า**

1) สภาพปัจจุหาทรัพยากรแหล่งน้ำ ปัจจุหาที่มีระดับคะแนนสูงที่สุดคือ น้ำเพื่อการเกษตร ไม่เพียงพอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอโดยการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ รองรับให้ใช้น้ำอย่างประหยัด และส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย

2) สภาพปัจจุหาทรัพยากรดิน ปัจจุหาที่มีระดับคะแนนสูงที่สุดคือ ดินเสื่อมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขโดยการส่งเสริมปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมีรวมทั้งรองรับให้ลดการใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อลดสารตกค้างในดิน

3) สภาพปัจจุหาทรัพยากรป่าชุมชน ปัจจุหาที่มีระดับคะแนนสูงที่สุดคือ ตัดไม้ไม่ได้ขนาดไปใช้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขโดยการประชาสัมพันธ์ไม่ให้มีการตัดไม้ไม่ได้ขนาดไปใช้ ซึ่งให้เห็นความสำคัญของป่าชุมชน และควรมีคณะกรรมการเข้ามาจัดระเบียบการใช้ป่าชุมชน โดยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วม

4) สภาพปัจจุหาชุมชน ปัจจุหาที่มีระดับคะแนนสูงที่สุดคือ พื้นที่ทึ่งยะไม้ เพียงพอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขโดยจัดทำพื้นที่ทึ่งยะและวิธีการกำจัดยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล สำหรับพื้นที่ทึ่งยะอาจร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตพื้นที่ติดกันร่วมกันคัดเลือกพื้นที่

ที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งของพื้นที่กำจัดขยะ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายร่วมทั้งจัดหาถังขยะให้เพียงพอและรณรงค์ส่งเสริมให้มีการคัดแยกประเภทขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกเพื่อลดปริมาณขยะ

4.3.2 สภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตอำเภอทางตอน จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการจัดการแหล่งน้ำ ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ มีการบุคลอกแหล่งน้ำให้ก็ว่างและลึกกว่าเดิม สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอทางตอนจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการจัดกลุ่มผู้ใช้น้ำและออกแบบภาระเบี่ยงการใช้และบำรุงรักษาแหล่งน้ำร่วมกัน โดยการจัดทำประชาคมและเน้นการมีส่วนร่วม

2) สภาพการจัดการทรัพยากรดิน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ ส่งเสริมการทำไร่ ทำนา ตามโครงการทฤษฎีใหม่ สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอทางตอนจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้คนในห้องถีนเห็นความสำคัญของโครงการทฤษฎีใหม่แบบเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) สภาพป่าชุมชน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ ปลูกป่าในวันสำคัญ สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอทางตอนจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้คนในห้องถีนเห็นความสำคัญของป่าชุมชน ร่วมกันปลูกป่าและดูแลรักษาป่าชุมชนร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วม

4) สภาพการจัดการสภาพชุมชน ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด คือ มีการนำมูลสัตว์ออกไปทำปุ๋ยหรือใช้ประโยชน์ สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอทางตอนจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเข้ามามีบทบาทในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมีและประชาสัมพันธ์ถึงการเลี้ยงสัตว์ในชุมชนให้ช่วยกันรักษาความสะอาดตามหลักสุขาภิบาล บริเวณคอกสัตว์เลี้ยงเพื่อไม่ให้กลิ่นและเสียงไปรบกวนบ้านเรือนใกล้เคียง

4.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.4.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลและกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอヤงตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่ามีบทบาทแตกต่างกันหรือไม่

4.4.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอヤงตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ กับสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออื่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่ามีบทบาทแตกต่างกันหรือไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY